

Broj: 160/I-22

Sarajevo, 18. 05. 2022. godine

SAOPĆENJE

Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu povodom istraživanja zločina nad djecom Sarajeva pod opsadom 1992–1995.

Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava kao naučna ustanova Univerziteta u Sarajevu u sklopu svoje naučne djelatnosti bavio se i zločinima nad djecom Sarajeva u periodu 1992–1995. uz korištenje naučne metodologije.

U Izvještaju iz 1996. Zavod za zdravstvenu zaštitu Bosne i Hercegovine iznio je spiskove s pojedinačnim identitetima da je u Sarajevu pod opsadom ubijeno 1.601 dijete i ranjeno 14.946 djece. (*Stradanje stanovništva grada Sarajeva u periodu 1992/1995*, Zavod za zdravstvenu zaštitu Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 1996.) Direktor Zavoda Arif Smajkić potvrdio je ove podatke u radu „Stradanja stanovništva grada Sarajeva u periodu 1992–1995.“, objavljenom u Zborniku radova *Opsada i odbrana Sarajeva 1992–1995*. (Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo 2008, 391-411). Profesor dr. Salahudin Dizdarević, šef Klinike za dječiju hirurgiju KCUS-a, u naučnoistraživačkom radu pod nazivom „Dječija hirurgija u odbrambenom ratu Republike BiH“, prezentiranom na Kongresu hirurga Bosne i Hercegovine s međunarodnim učešćem održanim u maju 1996. u Sarajevu, izjavio je da je „u Sarajevu od 5. aprila 1992. do 30. juna 1995. poginulo 1.585 a ranjeno je 14.888 djece. Od ukupnog broja ranjenih 3.378 djece je teško ranjeno, među kojima je 355 djece sa trajnim invaliditetom. Povrijeđena djeca su liječena u šest bolnica u Sarajevu...“ (*Iznad ništavila, Hirurgija u ratu u BiH 1992-1995*, Sarajevo, 2000, 74).

Istraživačko dokumentacioni centar u Sarajevu u Specijalnom prilogu lista „Dani“ objavio je spisak od 642 ubijena djeteta.

Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu 2006. godine započeo je projekt „Zločini nad djecom Sarajeva u opsadi 1992–1995.“ u koordinaciji s Udruženjem roditelja ubijene djece. Kao rezultat višegodišnjeg rada 2010. godine objavljena je naučna studija pod nazivom *Zločini nad djecom Sarajeva u opsadi*. Institut je u ovom istraživanju primjenjivao naučnu metodologiju i uslove koji su bili potrebni kako bi se u knjizi evidentirala žrtva. Bilo je potrebno pribaviti detaljnu dokumentaciju (Izvod iz matične knjige rođenih, Izvod iz matične knjige umrlih, Potvrdu o smrti, medicinsku dokumentaciju, pokopnu dokumentaciju, fotografiju i pisani trag djeteta, ukoliko postoje, te su ovi radovi djece korišteni i objavljeni u posebnom poglavlju knjige pod nazivom *Literarna i likovna stvaralaštva*). Pored 524 nekrologa o djeci, knjiga predstavlja svjedočanstvo o teškim oblicima i načinima zločina nad djecom Sarajeva, mjesta počinjenih zločina, masovna i pojedinačna ubistva djece, s posebnim akcentom na strategiju ubijanja djece, uz sistemsko ubijanje i neprocesuiranje počinilaca izvršenih zločina te posljedice koje su zločini ostavili na cjelokupno bosanskohercegovačko društvo. Nakon urađene knjige, Institut je, na traženje uprave Grada Sarajeva, proslijedio sva imena koja se nalaze u ovoj studiji te su ona upisana u Velikom gradskom parku ispred spomenika ubijenoj djeci Sarajeva 1992–1995. u obliku devet cilindara.

Nakon objavljivanja studije, Institut je nastavio istraživanja u sklopu navedenog projekta. U daljem radu veliki problem predstavlja činjenica da određeni broj roditelja koje Institut ima u evidenciji nije dostupan (odlazak u inostranstvo, razdvojene porodice, umrli članovi, pogibije kompletnih porodica i dr.), kao i činjenica da određeni broj roditelja nije iz ličnih razloga prijavio ubijeno dijete. Ovi razlozi otežavaju kompletiranje podataka prema naučnim kriterijima. Uprkos tome, Institut pored evidencije o 524 ubijena djeteta, radeći kontinuirano, posjeduje i evidenciju za još 291 ubijeno dijete. Podaci o ovoj djeci dobijeni su na osnovu kompariranja desetak primarnih izvora, ali ono što je svojstveno za njih jeste da nije dobivena detaljna dokumentacija najbližih srodnika te nije obavljen intervju s roditeljima. Ovi podaci sadrže ime i prezime ubijene osobe, ime oca žrtve, spol, datum i mjesto rođenja, državljanstvo, mjesto stanovanja, datum smrti, datum i mjesto ukopa i druge izvore saznanja. Također, postoje i druge evidencije s većim brojem podataka o ubijenoj djeci, ali Institut nema dovoljan broj izvora saznanja kojim bi se mogao potvrditi način stradanja. S obzirom na to da se prema Zakonu o zaštiti ličnih podataka radi o osjetljivim dokumentima, Institut ove dokumente dostavlja isključivo po nalogu Tužilaštva za potrebe procesuiranja ratnih zločina.

Zbog specifičnosti samog istraživanja, istraživanja ove vrste traju godinama, a konačan broj ubijenih, ranjenih i nestalih još uvijek je teško konačno utvrditi. Konačno utvrđivanje kvantiteta izvršenih zločina u Bosni i Hercegovini 1992–1995. problem je s kojim se Institut godinama unazad susreće u istraživanjima na svim prostorima Bosne i Hercegovine, pa i Sarajeva. Rezultati dosadašnjih istraživanja Instituta prezentirani su kroz naučne skupove i konferencije te u naučnim radovima ali i u magistarskim i doktorskim radovima njegovih istraživača. Institut je u dosadašnjem radu objavio ukupno 141 knjigu, od toga je o Sarajevu objavljeno deset knjiga, dva zbornika radova i 105 naučnih radova. Na Institutu se radi i poseban projekt u kojem se detaljno istražuju podaci o žrtvama za prostor Sarajeva.

Pored kvantiteta izvršenih zločina potpuno se zanemaruje težina i posljedice koje je opsada Sarajeva ostavila na djecu i roditelje kao i cjelokupno bosanskohercegovačko društvo. Na osnovu relevantne dokumentacije, stručnih i naučnih istraživanja utvrđeno je pored ostaloga da je, pored masovnih i pojedinačnih ubijanja, i ranjavanje djece bila svakodnevna pojava u Sarajevu tokom opsade. Jedinice Sarajevsko-romanijskog korpusa Vojske Republike srpske (SRK VRS-a) koristile su oružje koje je dovozilo do masovnog povređivanja. Usljed izloženosti stanovništva pod opsadom teškim životnim uslovima i svakodnevnom granatiranjima i snajperskim djelovanjima, pojavila su se i mnoga teška oboljenja koja prije agresije nisu bila u tolikoj mjeri manifestirana. Djeca su doživjela i druge povrede, uključujući i psihičke. Sve ove teške fizičke i mentalne povrede su izričito zabranjene svim relevantnim međunarodnim konvencijama. Djeca su živjela u teškim uvjetima, ubijani i ranjavani su im roditelji, izgladnjivana su usljed nedostatka hrane i dopreme humanitarne pomoći, obolijevala su od raznih bolesti i hladnoće, a za mnoge bolesti nije bilo lijekova, jer je onemogućavana njihova nesmetana doprema, razdvajana su od najmilijih, onemogućeno im je bezbrižno djetinjstvo i igra. Snage SRK VRS-a i Vojske Jugoslavije nisu imale samo za cilj ubijanje i nanošenje teških povreda stanovnicima Sarajeva, već da uzrokuju i pojavu ekstremnog straha. Ekstremni strah ostavio je posljedice na djecu, koje će neku pratiti i doživotno. Cilj VRS-a bio je da ih na duži ili na trajni period dovedu do mentalnog onesposobljavanja. Ratna događanja utjecala su i na smanjenje broja poroda, povećanje broja nasilnih prekida trudnoća kao i na povećanje broja mrtvorodene djece ili djece s ispotprosječnom težinom. Mnoge smrti koje su se dogodile i na ove načine nisu registrirane, što predstavlja još jedan problem zašto se konačna brojka ubijene djece neće moći možda nikada do kraja istražiti.